

УДК 81'373+81'373.7

ЛЕКСИКО-ФРАЗЕОЛОГІЧНЕ РОЗМАЇТТЯ МОВИ СУЧАСНОГО МІСТА : СОЦІОЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ

Гарлицька Т.С., к. філ. н., доцент,
доцент кафедри англійської мови з методикою викладання
Криворізький державний педагогічний університет
ДВНЗ «Криворізький національний університет»

У статті розглядаються соціолінгвістичні характеристики сучасного міського мовлення на матеріалі української, російської та англійської мов. Подається класифікація лексико-фразеологічних одиниць мовного побуту міста за формами існування та семантичними ознаками; аналізується взаємовплив жаргонних лексико-фразеологічних одиниць різних країн.

Ключові слова: мова міста, жаргон, сленг, арг, просторіччя, сленгові урбаноніми.

В статье рассматриваются социолингвистические характеристики современной городской речи на материале украинского, русского и английского языков. Лексико-фразеологические единицы языкового быта города классифицированы по формам существования и семантическим признакам; анализируется взаимовлияние жаргонных лексико-фразеологических единиц разных стран.

Ключевые слова: язык города, жаргон, сленг, арг, просторечие, сленговые урбанонимы.

Harlytska T.S. LEXICO-PHRASEOLOGICAL VARIETY OF MODERN CITY LANGUAGE: SOCIOLINGUISTIC ASPECT

The article presents the sociolinguistic characteristics of the modern city speech on the material of the Ukrainian, Russian and English languages. Lexico-phraseological units are classified according to the forms of existing and semantic features; the interference of the slang lexico-phraseological units of different countries is also analyzed here.

Key words: city language, jargon, slang, argot, colloquial words, slanguy urbanonims.

Постановка проблеми. Дослідження мови сучасного міста важливе з багатьох причин, адже вона є престижною основою літературної мови – найвищої форми національної мови на кожному етапі її розвитку. Крім того, не знаючи мовного побуту міста, важко оцінити конкретний вклад кожної соціальної групи в розвиток сучасної мови, сучасної культури і через них – усієї сукупності соціальних установок загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальність роботи визначається й тим, що, незважаючи на відсутність чіткої дефініції з теоретичного погляду, поняття «мова міста» є об'єктом дослідження багатьох зарубіжних та вітчизняних мовознавців, починаючи ще з 20-х рр. ХХ ст. (Б. Ларін, В. Жирмунський, Б. Лихачов, Є. Поливанов, М. Фрідман, Л. Щерба, Л. Булаховський, В. Виноградов та ін.). Однак якщо на початку минулого століття поділ мови відбувався по межі: літературна мова – територіально-подріблені діалекти суспільних груп (селян, міської буржуазії тощо), а в 50-60 рр. ХХ ст. чільне місце в лінгвістиці посідав інтерес до літературних мов (тому й розгляд усних форм мови відбувався лише з позиції відповід-

ності літературній мові), то лише у 70-80 рр. поживляється інтерес до вивчення «живого» розмовного мовлення, що пов'язано з акцентуванням уваги на соціальному аналізі життя міста. Учені, які раніше надавали перевагу теоретичним аспектам, почали приділяти більше уваги практичним описам мови конкретних міст, зокрема жаргонізації мови, що стала наслідком розмитості меж між літературним стандартом і ненормативною мовою з початку 90-х рр. ХХ ст. Серед мовознавців, які активно досліджують розширення структурних компонентів міської мови, зокрема її жаргонний, сленговий субстрат, варто назвати М. Китайгородську, М. Маковського, Т. Єрофєєву, О. Юнаковську, В. Колесова, О. Селіванову, Л. Ставицьку, С. Маргос, Л. Масенко, Т. Миколенко, Л. Педерсона, Л. Мамфорда, Е. Партриджа, Р. Макдевіда та інших.

Постановка завдання. Однак незважаючи на достатнє зацікавлення проблемою міського мовлення, ряд питань залишається недослідженим, а саме: взаємодія соціолектів із літературною мовою та територіальними діалектами; типологія семантичних, словотвірних процесів у різних соціолектах; жаргонна нео-

логія, пов'язана з іншомовним впливом за умов глобалізації. Мета нашої роботи полягає в представленні лексико-фразеологічного розмаїття мови міст різних країн, що дозволяє не лише визначити етноспецифічні варіанти їх жаргонно-сленгового вокабуляру, але й простежити міжмовні зв'язки та спільні тенденції розвитку міського мовлення. Поставлена мета передбачає розв'язання наступних завдань: класифікувати лексико-фразеологічні одиниці мовного побуту міста за формами існування та семантичними ознаками; визначити та порівняти соціолінгвістичні особливості українського, російського та англійського (британського варіанту) міського мовлення; простежити взаємовплив жаргонних лексико-фразеологічних одиниць різних країн.

Виклад основного матеріалу дослідження. Мовний побут великих міст традиційно пов'язується з виникненням та функціонуванням жаргонної лексики, адже, за словами Л. Ставицької, місто як культурний феномен породжує своєрідну модель поведінки і за своєю природою, як соціальний конгломерат, передбачає вербальну активність жителів, без якої в принципі не можна говорити про комунікативну потужність будь-якої мови. Така вербальна активність обов'язково перехрещується з феноменом розширеного жаргоновживання [6, с. 242]. Однак жаргон не є єдиним елементом міського мовлення, оскільки мовна структура урбаністичної комунікації – складна й неоднорідна.

Оскільки наша робота зорієнтована в напрямку соціолінгвістики, тому важливим елементом дослідження є форма існування мови, що є одиницею соціальної диференціації мови. Основними формами існування мови, які не викликають заперечень жодного із сучасних соціолінгвістів, є літературна мова, народно-розмовна мова і територіальні діалекти. У сучасному постіндустріальному суспільстві домінантне становище в загальнонаціональному мовному житті посідають міські усно-розмовні форми спілкування, адже більшість населення розвинутих країн становлять мешканці міст. Дискусійним питанням залишається розмежування проміжних форм існування мови, соціальна причина появи яких зумовлена змішаним складом населення сучасного міста. До них зараховують різні проміжні перехідні типи мовлення, що використовуються в розмовно-побутовому спілкуванні, але не мають територіально обмеженого характеру (койне, просторіччя, інтердіалект, суржик, піджин,

креол), і різні соціальні діалекти (сленг, професійні, корпоративні жаргони, аргі).

Термін *соціолект* є одним з основних у соціолінгвістиці й визначається як різновид мови, що характеризується її використанням у межах певної соціальної групи – станової, професійної, вікової тощо [5, с. 205]. За словами О. Селіванової, соціолект – це динамічна лексична система, яка характеризується нетривкістю в часі й може проникати до літературної мови через ЗМІ та тексти художньої літератури [4, с. 330]. Традиційно до соціолектів зараховують аргі, жаргон та сленг. Більшість дослідників (Т. Кондратюк, Т. Миколенко, Л. Ставицька, С. Мартос, Є. Степанов, Н. Третяк) пропонують розмежовувати ці поняття. Адже жаргон відрізняється від аргі відсутністю криптологічної функції, однак, на відміну від сленгу, жаргон не виходить за певні рамки групи, не набуває широкого поширення [3, с. 4]. Крім того, термін «сленг» походить з англійської мови і більш притаманний західній лінгвістичній традиції. Зважаючи на розмитість меж між сленгом та жаргоном, ми пропонуємо поділяти соціолекти на жаргони, ототожнюючи їх зі сленгом (особливо якщо йдеться про англійську мову), та аргі (зашифрованою, таємною й умовною лексичною системою, налаштованою на повне соціальне відмежування).

Отже, сленг (жаргон у широкому розумінні) – це практично відкрита мовна підсистема ненормативних, стилістично знижених лексико-фразеологічних одиниць, які виконують експресивну, оцінну (звичайно негативну) та евфемістичну функції [6, с. 42]. Жаргон (у вузькому розумінні) – це напіввідкрита лексико-фразеологічна підсистема, яка застосовується тією чи іншою соціальною групою задля відособлення від решти мовної спільноти [8, с. 13].

Жаргон традиційно прийнято поділяти на загальний та спеціальний. Загальний жаргон (загальний сленг, жаргонізована розмовна мова, жаргонізована лексика, жаргонна лексика) – той шар сучасного жаргону, який не є належністю окремих соціальних груп, із достатньо високою частотністю трапляється в мові ЗМІ і який однаково використовують (або, принаймні, розуміють) усі жителі великого міста, зокрема освічені носії літературної мови [2, с. 4]. Як свідчить проведене дослідження, загальний сленг є досить поширеним мовним надбанням українського, російського та англійського міст, він зрозумілий для всіх соціальних верств населення, має яскраво

виражений емоційно-експресивний характер та є відносно стійким для визначеного періоду. Наприклад: *бандера* – мешканець Західної України, *бичок* – недопалок, *лимон* – мільйон грошових одиниць, *тачка* – легковий автомобіль, *чурка* – 1) недалеко, розумово відстала людина; 2) житель Кавказу, Середньої Азії, *ящик* – телевизор – в укр. мові; *башилять* – платити, *белка* – біла гарячка, *блатной* – людина, що має зв'язки в кримінальному світі, *борзый* – нахабний, *жара* – велика кількість справ, роботи, *клюв* – ніс, *ласты* – кінцівки, *облапошить* – пограбувати – в рос. мові; *ackers* – гроші, *A.D. (adrugaddict)* – наркотично залежний, *alms(-house)* – грубий, зневажливий, *dun* – критикувати кого-небудь, *ha-ha* – марихуана або гашиш, *nugget* – монета вартістю в один фунт – в англ. мові. Як зазначає В. Гордієнко, поширенню сленгової лексики, її переходу до розрядзагального сленгу сприяють, насамперед, засоби масової комунікації, реклама, масова культура. Залучення носіїв мови різного віку та соціального стану до використання сленгу відбувається шляхом внутрішньо сімейної комунікації (вплив молодших членів родини на мову старшого покоління) і побутового міського спілкування [1, с. 12].

Спеціальний жаргон поділяється на професійний та груповий (корпоративний). Професійний жаргон – це образно-експресивні, лаконічні слова та вислови, що мають нейтральні відповідники і побутують переважно в усному мовленні людей певної професії чи роду занять, об'єднаних спільністю інтересів, звичок, соціального стану [6, с. 37]. Незважаючи на те, що не всі соціально-професійні групи здатні порушити професійно-групову замкненість і стати надбанням інтержаргону, розмовної мови, міського сленгу (наприклад, мова вуличних крамарів, банкірів, бухгалтерів, мисливців, рибалок тощо), роль професійного сленгу в мовному побуті міста надзвичайно важлива, адже ті слова, яким «судилося стати на «слуху», влитися в більш широкі страти (жаргон спортсменів, водіїв, журналістів, комп'ютерників, музикантів, бізнесменів, політиків)» [6, с. 229], мають можливість вийти за межі вузькопрофесійного середовища в галузь просторіччя та літературної мови.

Однією з основних цілей вживання професійного сленгу є створення емоційно-експресивного ефекту, що досягається за рахунок метафоричного переосмислення кодових слів та виразів, надання їм образного

смислу, наприклад: *могила* – автомобіль Jeep (автомоб.), *Лариса* – їжа, яку шахтарі беруть на роботу з дому (гірн.), *глухар* – нерозкритий злочин (міліц.), *шпаківня* – домбра, балалайка (муз.), *карасі* – брудні шкарпетки (мор.), *бублик* – оцінка «0» балів (спорт.), *персик* – персональний комп'ютер (комп.) – в укр. мові; *Шурочка* – шизофренія, *скрипач* – пацієнт із порізаними венами (мед.), *блоха* – дрібна помилка в перекладі (перекл.), *бандура (банка)* – комп'ютер, *мозги* – оперативна пам'ять, *тараканы* – мікросхеми (комп.), *пасажи́р* – покупець, *шило* – дуже поганий офісний об'єкт (ріелт.) – у рос. мові; *crumpet* – старі люди (мед.), *ontop* – на місці злочину, на гарячому (міліц.), *parlyaree (parliari)* – сильний італійський вплив у танцях, музиці (муз.), *rockie* – новачок (спорт.) – в англ. мові.

Ще однією характерною рисою професійних жаргонів є фразеологізми, однак вони більш властиві українській та російській мовам, що свідчить про більш широкий спектр мовних можливостей та про надзвичайно високий креативний потенціал українців та росіян, наприклад: *йти на банку* – йти випивати, *давати гусака* – вручати шахтарям гроші за те, що за домовленістю з адміністрацією вони перевиконали план видобутку вугілля, *день фантиків* – день, коли шахтарі отримують зарплату, *день шахтаря* – зарплата (гірн.), *бути на борту* – бути в складі програмно-технічного забезпечення комп'ютера, *важкий драйв* – жорсткий диск (комп.), *наукова дунька* – видавництво «Наукова думка» в м. Києві, *братська могила* – наукова праця багатьох авторів (наук.), *колгосп на колесах* – спільнота приватних водіїв (автомоб.), *грити лавку* – перебувати на лавці штрафників (спорт.), *травити тюльку (люльку)* – відпускати канат (мор.) – в укр. мові; *давить клопов* – працювати на комп'ютерній клавіатурі, *киллануть процес* – зняти програму в комп'ютері, *сидеть на машині (поразми-нать клавиатуру)* – працювати на комп'ютері (комп.), *закатать банку* – забити гол, *играть в воздухе* – у футболі грати головою – у рос. мові; *brownenvelope* – повне зізнання у скоєнні злочину, *putone'shandsup* – зізнаватися (міліц.), *Buffalo Bill* – каса, грошовий ящик (торг.), *slingone'shook* – йти, покидати (шахт.) – в англ. мові.

Корпоративний (груповий) жаргон – соціально зумовлений різновид національної мови, заснований на виокремленні людей за соціальними ознаками, віком, способом життя, за видами, не пов'язаними з профе-

сійною діяльністю, за спільністю інтересів; різновид соціальних діалектів [5, с. 50]. До групового жаргону належить молодіжний, військовий сленг, а також аргікологіків, наркоманів, сексуальних меншин тощо. Найчисленнішою групою жаргонізмів у сленговій системі будь-якої мови є молодіжний сленг, підвидами якого є сленг студентів та школярів. Прагнення молодих людей виділитися серед натовпу, бути дотепними, влучними та сучасними стало причиною виникнення надзвичайно великої кількості жаргонних слів та фразеологічних виразів, особливостями яких є створення гумористичного ефекту, високий емоційно-експресивний потенціал та розгалужена система дериваційних процесів (основоскладання, телескопія, скорочення слів, деабревіація, мовна гра тощо), що характеризує молодих людей як креативних, дотепних, кмітливих користувачів мовою. Наприклад: *засухарений* – пригнічений, *затихарити* – приховати щось, *мор допис* – обличчя, *понтотовоз* – фунікулер, *пішкарус* – ходіння пішки, *скотобус* – автобус, *керя* – класний керівник, *олдовий* – старий (від англ. old), *відфейсувати* – побити когось по обличчю (від англ. face), *дрінкати* (*дрінькати*) – пити ((частіше спиртні напої), від англ. drink), *ОБС* – ненадійне джерело інформації (Одна Баба Сказала), *постав кеди в куток* – вираження недовіри, *двинути стрілу* – не прийти на побачення – в укр. мові; *безвалетный* – недоумкуватий, *нахвостник* – шпилька для волосся, *шифроваться* – приховувати якусь інформацію про себе, *ветрогоны* – плавки, *булко тряс* – шейпінг, аеробіка, *тёмнолапость* (*тёмноухость*) – невіглас, *очкозавр* – трус, *битковоз* – переповнена маршрутка, *перенайтать* – переночувати (від англ. night), *ОРЗ* – той, хто кинув пити (ОРЗ – очень резко завязал), *забейся в тубик* – прохання замовкнути, *колхоз «40 лет без урожая»* – безнадійна справа – у рос. мові; *blotto, botto = bottle* – пляшка, *doggo, drinko, dumbo, eggo* – лиса людина, *beeswax* – справа, заняття, *brokenarm* – залишки їжі, недоїдки, *whitewash* – перемогти у грі, *mathemagician* – людина, яка дуже добре розуміється на математиці, *absotively* – дуже позитивно, *bo* – людина, хлопець (від bimbo), *FBI* (ФБР) – товстий, чорний невіглас (FBI – fat, blackandignorant), *SOS* – та сама старизна (SOS – thesameoldstaff), *excusemeforbreathing* (*living*) – сильний саркастичний докір, *towalkonsunshine* – бути дуже задоволеним, щасливим – в англ. мові.

Досить численними є військові жаргонізми, основними функціонально-стилістич-

ними рисами яких є перевага конотації над денотацією, дещо негативна спрямованість оціночної семантики окремих сленгізмів, прагнення до лаконічності, розгалужена внутрішня синонімія та багатозначність, наприклад: *баклан* – 1) солдат осіннього призову, 2) льотчики морської авіації, *беемпешка* – бойова машина піхоти БМП, *білуха* – натільна солдатська білизна, *підгузник* – солдат строкової служби першого півроку служби, *черпак* – солдат строкової служби, який відслужив рік – в укр. мові; *автострада* – майданчик для шиккування солдат, *бацилльница* – загальний котел, із якого розливають суп солдатам, *взлётка* – коридор в казармі, *губарь* – порушник військової дисципліни, що знаходиться на гауптвахті, *дрыщ* – солдат-новобранець, *зампал* – замісник командира по політичній частині – у рос. мові; *camelmeat* – несмачна їжа, *monkeyclothes* – парадна форма одягу, *fruitsalad* – орденські стрічки, *ashandtrash* – тиловики, *ballgame* – маневри – в англ. мові.

Не менш важливим з-поміж інших соціолектів є також аргікологі – один з різновидів соціальних діалектів, штучно створювана умовна говірка якої-небудь вузької замкненої соціальної або професійної групи, незрозуміла для сторонніх [7, с. 31], тобто мова «соціального дна», декласованих та антисоціальних елементів (рекетирів, злодіїв, жебраків, бомжів, картярів-шулерів тощо), яка використовується не лише для таємного спілкування, а й як засіб своєрідної мовної гри, розваги. У сучасному місті найбільш поширеним є кримінальне аргікологі, яке, набуваючи різних семантичних відтінків, активно поповнює лексичні ряди інших видів соціолектів. У кожній із досліджуваних мов лише частина кримінальних аргікологізмів є утвореннями від іншомовних коренів, решту ж слів становлять загальновідомі слова із прозорою чи не зовсім ясною внутрішньою формою і своєрідною будовою, невідомими в загальнонародній мові, наприклад: *ботати* – говорити, *будка* (*паспорт*) – обличчя, *вакуум* – камера одиночка, *голуби* – гроші, *колеса* – чоботи, ноги, *мозоль* – людина із села, *тюлень* – п'яний, *фараон* – міліціонер; сторож – в укр. мові; *болт* – вираження захоплення, страху, *kozyрь* – начальник, *крест* – людина, що не знає злочинських законів, *масло* – мозок, *медуза* – нахабна людина, *полбаяна* – півлітра горілки, *трамвай* – новенький в камері, *щебёнка* – сухарі – у рос. мові; *agg* – агресія, *banged-up* – ув'язнений, *bar* – мільйон доларів, *gob-*

grabbing – передача незаконних предметів чи речовин із рук у руки, *knocker* – позичальник грошей, *lam* – втекти з тюрми, *milned-up* – той, хто перебуває в карцері, *porridge* – термін ув'язнення – в англ. мові. Слід зазначити, що арготизми стоять поза межами літературного вжитку і в письмовій формі можуть бути виправдані лише в мові персонажів художнього твору.

Ще одним типом мовлення, який активно обслуговує мовний побут українського, російського та англійського міст, є просторіччя (в англійській мові вони визначаються як “commoncol loquial vocabulary” – загальні розмовні слова) – один із структурно-функціональних різновидів загальнонародної мови, який, не маючи територіальних або вузькоспеціальних обмежень, разом з діалектами та жаргонами протистоїть літературній мові, її розмовному стилю [7, с. 536]. Просторіччя дуже часто важко відрізнити від сленгових слів, однак вони мають більш фамільярне забарвлення і частіше використовуються в усному мовленні. Найвизначальнішою ознакою просторіччя є усвідомлення його як соціально нижчого і «неправильного» різновиду загальнонародної мови; така аномативність виявляється на всіх мовних рівнях – фонетичному, морфологічному, лексичному, синтаксичному. Як і соціолекти, вони активно функціонують в усному мовному побуті містян, у публіцистиці, художніх текстах, рекламних оголошеннях, на радіо й телебаченні та завдяки своїй експресивності служать для оживлення тексту і встановлення контакту з масовою аудиторією, надають висловлюванню невимушеності та простоти, наприклад: *валом* – багато, *балдіти*, *відгамселити*, *капсу* – в укр. мові; *балдѣж*, *по-барбану*, *ахнуть*, *трѣшка* – трикімнатна квартира – у рос. мові; *s'mon(comeon)* – давай, ходімо, *manup* – ризикувати, *s'long (solong)* – так довго, *gimme (giveme)* – дай мені, *demo (demonstration)* – демонстрація – в англ. мові.

Ще однією складовою мовного життя будь-якого міста є його топоніміка, зокрема сленгові урбаноніми (неофіційні найменування урбаністичного простору). Урбаноніми – це вид топонімів, які позначають власне ім'я будь-якого внутрішньоміського топографічного об'єкта. У комплексі вони утворюють вербалізований знаковий код просторової організації міста. Міста різних країн мають певний набір неофіційних найменувань міських реалій, які відображають мовні та соціокультурні особливості окремої нації.

Розглянувши сленгові урбаноніми на прикладі Херсона, Омська та Лондона, ми визначили їх спільні риси, що мають яскравий вияв на рівні дериваційних процесів. Так, спільними способами словотворення сленгових урбанонімів є скорочення та «обігрування» форми слова, пов'язане з тенденцією до мовної економії, а також гра слів та інші лексичні модифікації, що служать для вираження іронії та задля створення комічного ефекту. Наприклад: *Перекопка* – вул. Перекопська, *Роза* – вул. Рози Люксембург, *Зьобра*, *Полосуха*, *Коні-зебри* – дискотека «Зебра», *Дані*, *Крячки*, *Макряк*, *Утьонок*, *Дочмак*, *Мудак* – ресторан «Мак Дак» (Херсон); *Будашка* – вул. Бударина, *Даман* – мікрорайон Даманський, *Голодний* – продуктовий магазин із бідним асортиментом, *Костыль*, *Эскимос* – кінотеатр «Космос» (Омськ); *Ally Pally* – Alexandra Palace, *BuckHouse* – Buckingham Palace, *Chinatown* – ChinesequarterofSoho (китайська частина Сохо у Лондоні), *Chepe* – Cheapside (вулиця) (Лондон).

Висновки. У сучасному мовному побуті міста важливе значення належить проміжним перехідним типам мовлення (соціальним діалектам, просторіччю, койне), які мають багато спільних рис у трьох досліджуваних мовах. Серед професійних лексичних та фразеологічних жаргонізмів в українській, російській та англійській мовах найбільш вагомими є спортивний, медичний, журналістський, комп'ютерний, музичний, політичний сленг, адже він має можливість вийти за межі вузькопрофесійного середовища в галузь просторіччя та літературної мови. Найчисленнішою групою корпоративних жаргонізмів є молодіжний сленг, особливостями якого є створення гумористичного ефекту, високий емоційно-експресивний потенціал та розгалужена система дериваційних процесів. Серед арго найбільш поширеними у трьох мовах є кримінальні арготизми, більшість з яких становлять загальновідомі слова із прозорою чи не зовсім ясною внутрішньою формою і своєрідною будовою, невідомими в загальнонародній мові. Просторіччя, характерні для російської та української мов, завдяки своїй експресивності служать для оживлення тексту, встановлення контакту з масовою аудиторією і надання висловлюванню невимушеності. Сленгові урбаноніми окремих міст України, Росії та Англії, засновані на скороченні та «обігруванні» форми слова, а також гри слів та інших лексичних модифікаціях, служать для вираження іронії та задля

створення комічного ефекту. Подальшими розвідками нашої роботи є дослідження міського мовлення крізь призму художніх текстів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гордієнко В.А. Формування загального сленгу в сучасній російській мові : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філолог. наук : спец. 10.02.02 «Російська мова» / В.А. Гордієнко. – К., 2006. – 19 с.
2. Ермакова О.П., Земская Е.А., Розина Р.И. Слова, с которыми мы все встречались: толковый словарь русского общего жаргона: Ок. 450 слов / под общим руководством Р.И. Розиной. – М. : Азбуковник, 1999. – 320 с.
3. Миколенко Т.М. Український міський сленг (на матеріалі усного мовлення тернопільців) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філолог. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Т.М. Миколенко. – К., 2006. – 21 с.
4. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика : напрями та проблеми : Підручник. – Полтава : Довкілля-К, 2008. – 712 с.
5. Словарь социолингвистических терминов / [отв. ред. В.Ю. Михальченко]. – М. : Ин-т языкознания РАН, 2006. – 312 с.
6. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг: соціальна диференціація української мови / Л. Ставицька ; Укр. наук. ін-т Гарвардського ун-ту, Ін-т Критики НАН України, ін.-т укр. мови. – К. : Критика, 2005. – 464 с.
7. Українська мова : Енциклопедія. – 2-е вид. – К. : Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана, 2006. – 820 с.
8. Химик В.В. Поэтика низкого, или просторечие как культурный феномен / В.В. Химик. – СПб. : Филологический факультет СПбГУ, 2000. – 272 с.